

MEDAL „DZIĘKUJEMY ZA WOLNOŚĆ”

WOLNOŚĆ NASZEGO KRAJU TO BYŁO DZIEŁO TYSIĘCY LUDZI, ICH MYŚLI I CZYNÓW

ISSN 2300 9527

Uroczystość wręczenia medali „Dziękujemy za wolność” XXI edycji, w roku 40 lecia podpisania Porozumień Sierpniowych oraz powstania SOLIDARNOŚCI, zorganizowana przez Wójta Gminy Nowy Targ Jana Smarducha wspólnie ze Stowarzyszeniem „Sieć Solidarność” w Gminnym Ośrodku Kultury w Łopusznej w Izbie Pamięci ks. Józefa Tischnera, w dniu 14 sierpnia 2020 r.

Zarząd Stowarzyszenia Sieć Solidarność, którego celem jest kultywowanie ideałów i wartości oraz tradycji ruchu społecznego Solidarność, uchwałą z dnia 7 kwietnia 2014 roku ustanowił MEDAL „DZIĘKUJEMY ZA WOLNOŚĆ”. MEDAL MA STANOWIĆ SYMBOLICZNE WYRAŻENIE WDZIĘCZNOŚCI I PODZIĘKOWANIA DLA MOŻLIWIE SZEROKIEGO KRĘGU LUDZI, KTÓRZY W OKRESIE PO 13 GRUDNIA 1981 ROKU BRALI UDZIAŁ W TWORZENIU WOLNOŚCI, NIEPODLEGŁOŚCI, DEMOKRATYCZNEJ I SAMORZĄDNEJ RZECZPOSPOLITEJ POLSKI.

Z okazji 40. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych oraz powstania „Solidarność”, Kapituła przyznała Medale „Dziękujemy za wolność” XXI edycji, ludziom Solidarność z Podhala,

w szczególności założycielom „Solidarność” i „Solidarność Rolników Indywidualnych” oraz udzielającym wsparcia i pomocy internowanym, więzionym oraz tajnym strukturalom w tym dla Regionalnego Komitetu Solidarność – Małopolska.

Wcześniej Medalem „Dziękujemy za wolność” uhonorowane zostało grono osób zmarłych: Władysław Skalski, Wiktor Sowa, Jan Józef Szczepański, ks. Józef Tischner ale także następujące osoby z Podhala: Piotr Bąk, Józef Borowicz, Jerzy Jurecki, Tadeusz Patalita, Jan Smarduch, Andrzej Wysocki, Stanisław Żurowski, Zgodnie z ideą Medalu, osoby uhonorowane mogą występować z wnioskiem wobec innych koleżanek i kolegów. Łącznie przyznano dotychczas 750 medali, w dwudziestu edycjach.

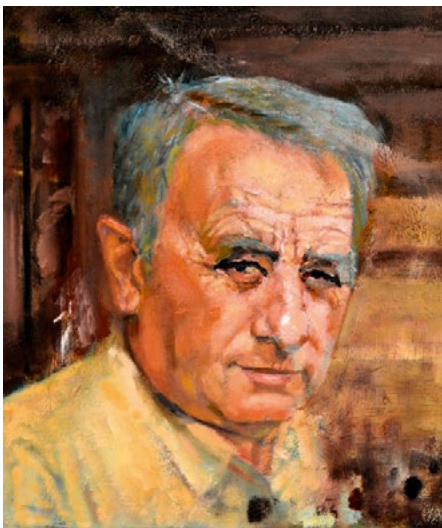
Idea Medalu „Dziękujemy za Wolność” narodziła się w środowisku nowohuckiej Solidarność, Jej przedstawiciele, hutnicy stanowią trzon Stowarzyszenia Sieci Solidarność. Dlatego Medal nie jest wykonany z brązu srebra czy złota ale z stali. Jest to kawałek stalowej blachy grubej na 4 milimetry. Biały napis „Dziękujemy za Wolność” wytrawiony jest typową czcionką. W centralnym miejscu Medalu tłum ludzi, to postacie hutników z fotografii

Tadeusza Pikulickiego, z terenu kombinatu Huta Sendzimir (d. Huta im. Lenina) w Nowej Hucie, podczas strajku wiosną 1988 roku.

Nad nimi charakterystyczna polska flaga, fragment logo NSZZ „Solidarność”. Na rewersie Medalu umieszczone jest logo Stowarzyszenia, Marszałka Województwa, Instytutu Pamięci Narodowej oraz logo innych współorganizatorów kolejnej edycji. Na Medalu wygrawerowane będzie nazwisko i imię osoby wyróżnionej oraz numer z ewidencji.

KS. PROF. JÓZEF TISCHNER FILOZOF I DUSZPASTERZ, KAPELAN SOLIDARNOŚCI

(ur. 12.03.1931 w Starym Sączu, zm. 28.06.2000 w Krakowie). Dzieciństwo i młodość spędził w Łopusznej, gdzie ojciec otrzymał posadę kierownika szkoły. Na lata jego studiów przypadł głośny proces księży z kurii krakowskiej, uwięzienie Prymasa i internowanie arcybiskupa Eugeniusza Baziaka. Te dramatyczne dla polskiego Kościoła wydarzenia miały olbrzymi wpływ na kształtowanie się formacji duchowej i intelektualnej Tischnera.

W 1955 ukończył Wydział Teologiczny UJ, potem Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Krakowskiej. Świecenia kapłańskie przyjął 26 czerwca 1955. W połowie lat 60. podjął wieloletnią współpracę z „Tygodnikiem Powszechnym” i miesięcznikiem „Znak”. Doktorat z filozofii obronił w 1963 roku. Po uzyskaniu stopnia naukowego rozpoczął wykłady z filozofii w Wyższym Seminarium Duchownym, od 1981 – Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. W 1974 roku habilitował się na ATK. W 1975 roku ukazała się jego pierwsza książka *Świat ludzkiej nadziei*.

Lata 70. były dla ks. Tischnera okresem intensywnej pracy duszpasterskiej. Odprawiał w tym czasie w kościele św. Marka słynne msze dla przedszkolaków, pełnił też obowiązki duszpasterza krakowskiej inteligencji.

Z ruchem „Solidarność” związał się od początku jego powstania. 19 października 1980 wygłosił w katedrze wawelskiej głośną homilię pt. *Solidarność sumień* skierowaną do przywódców nowo powstałego związku, która dała początek opublikowanej rok później *Etyce solidarności* Wraz z działaczami NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych organizował w latach 80. akcje sprowadzania maszyn rolniczych z Austrii, a także wyjazdy na prak-

tyki gospodarskie. Jako kapelan Związku Podhalań w 1982 zainicjował tradycję sierpniowych mszy świętych w intencji ojczyzny w kaplicy pod Turbaczem, na które tłumnie przybywali pielgrzymi z całej Polski. Był rzadkim przykładem człowieka, który nawiązywał równie dobry kontakt z niewykształconym rolnikiem jak i profesorem filozofii.

W latach 90. bardzo dużo publikuje, głównie zbiory szkiców i esejów poświęconych problematyce filozoficznej, społecznej i religijnej. W 1998 ukazuje się kontynuacja *Filozofii dramatu – Spór o istnienie człowieka*. Wielkim powodzeniem cieszą się pisane stylizowaną gwarą podhalańską gawędy filozoficzne *Historia filozofii po góralsku*. Szeroką popularność przyniosły Tischnerowi także audycje radiowe i programy telewizyjne, m.in. cykl *Siedem grzechów głównych po góralsku* (1995).

W ostatnich latach życia ks. Tischner ciężko chorował na raka krtani. Kolejne operacje i postępy choroby pozbawiły go możliwości mówienia. Z tego czasu pochodzą przejmujące teksty o Bożym Miłosierdziu oraz książeczka *Pomoc w rachunku sumienia*. Pochowany został w Łopusznej.

W 1999 roku zostaje kawalerem Orderu Orła Białego. Nagrody: im. Jurzykowskiego (1988), im. S. Kisielewskiego (1993) i im. K. Pruszyńskiego (1993).

Jan Antol

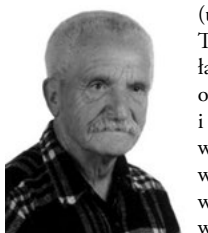
(ur. 13.06.1936 w Zębie k. Zakopanego) absolwent Filologii Polskiej UJ i Studium Dziennikarskiego na UW. W latach 1956–1957 współorganizator i działacz niezależnego wobec PZPR i ZSL Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici”. Dziennikarz krakowskich „Wieści”. W 1979 wiceprzewodniczący Prezydium Miejsko-Gminnego Komitetu ZSL w Zakopanem. Działacz Związku Podhalan. W 1981 r. uczestnik Strajku Chłopskiego w Rzeszowie, jeden z sygnatariuszy porozumień rzeszowsko-ustrzyckich podpisanych z 18 na 19 lutego w 1981. Współorganizator I Zjazdu Solidarności Wiejskiej Podhala, Spisza i Orawy w Ludźmierzu 22 lutego 1981. Założyciel i przewodniczący NSZZ „Solidarność” RI Regionu Podhale, Spisz i Orawa, wiceprzewodniczący NSZZ RI „S” w Polsce. W stanie wojennym wspólnie z ks. prof. Tischnerem organizował pomoc dla rolników od rolników ze Styrii w Austrii, w ramach której na polską wieś przywieziono kilkadziesiąt wagonów maszyn rolniczych. Współorganizator duszpasterstwa rolników, pomocy rodzinom internowanych. W III kadencji radny powiatu nowotarskiego jako przedstawiciel Związku Podhalan. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2009).

Piotr Paweł Chodorowicz

(ur. 11.05.1954, w Nowym Targu, zm. 29.10.2011 w Zakopanem) od 1980 r. działacz NSZZ „Solidarność” przy Urzędzie Miasta w Nowym Targu. Współtwórca niezależnego czasopisma „Solidarność Podhala”. Internowany od 14 grudnia 1981 r. do maja 1982 r. w Załężu, gdzie na papierze pakowym namalował obraz Matki Boskiej Załęskiej, patronki internowanych, podarowany potem Ojcu Św. Janowi Pawłowi II. Współtwórca pierwszej niezależnej Galerii Sztuki „Signum” przy kościele NSPJ w Nowym Targu. Jako członek Komitetu Obywatelskiego w Nowym Targu uczestniczył w przygotowywaniu wyborów parlamentarnych w 1989 i rok później pierwszych wyborów samorządowych. Studia na UMCS w Lublinie, na ASP w Krakowie m.in. na Wydziale Rzeźby w pracowni Mariana Koniecznego, dyplom z wyróżnieniem. Artysta o wielkim dorobku twórczym, prace o charakterze sakralnym i plenerowym. Zajmował się też medalierstwem. W 1999 roku w Buenos Aires stanął jego pomnik Jana Pawła II. Liczne tablice pamiątkowe, m.in. ks. prof. Józefa Tischnera i Prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego. Brązy Piotra Chodorowicza znajdują się w zbiorach państwowych i prywatnych. Udział w ponad 100 wystawach w kraju i zagranicą.

Roman Dzioboń

(ur. 06.10.1932 w Nowym Targu), lekarz dentyista, działacz NSZZ „Solidarność” od 1980. Współzałożyciel i członek Komisji Zakładowej w Zespole Opieki Zdrowotnej w Nowym Targu. Po wybuchu stanu wojennego współtwórca podziemnych struktur zdelegalizowanej „Solidarności”. W 1989 współzałożyciel Komitetu

Obywatelskiego w NT, organizator pierwszych częściowo wolnych wyborów.

W Nowym Targu najpierw ukończył szkołę powszechną, a następnie Gimnazjum im. Seweryna Goszczyńskiego. Absolwent Wydziału Stomatologicznego Akademii Medycznej w Krakowie. Z dyplomem jej ukończenia wrócił w 1955 roku na Podhale. Przez kilka lat pracował w placówkach stomatologicznych w Nowym Targu i okolicy, a w 1963 rozpoczął pracę w Przychodni Rejonowej w pobliskich Szaflarach. Od początku lat 80. pisze wiersze i gawędy w gwarze nowotarskiej. Debiutował w roku 1985 na łamach „Podhale”. Jego wiersze drukowały także redakcje pism „Podhale”, „Ojcowizna” i „U Świętej Katarzyny”. W 1990 r. Oficyna Podhalańska w Krakowie wydała jego tomik poetycki pt. „Gazdówka w mieście”.

Zofia Barbara Fryźlewicz

(ur. 02.12.1940 w Nowym Targu) (ur.02.12.1940 w Nowym Targu) technik analityk w w Zespole Opieki Zdrowotnej w Nowym Targu. Od 1980 r. działaczka i współzałożycielka NSZZ „Solidarność” - Komisja Zakładowa w ZOZ przy nowotarskim szpitalu (legitymacja nr 7 z dn. 15.09.1980 r.). Aktywnie uczestniczyła w budowaniu niezależnych struktur związkowych. Od stanu wojennego współpracowała ze strukturami podziemnymi zdelegalizowanej „Solidarności”, prowadząc przede wszystkim działalność charytatywną, pomoc osobom i rodzinom internowanych i więzionych. Współpracowała m.in. z dr. Jurkową, dr Rayską, dr Ozorowskiem. Podczas wyborów 1989 r. z była zaangażowana w działalność Komitetu Obywatelskiego. Po 1989 r. kontynuowała pracę związkową w Komisji Rewizyjnej NSZZ „Solidarność”, aż do uzyskania uprawnień emerytalnych.

Marian Gołczyński

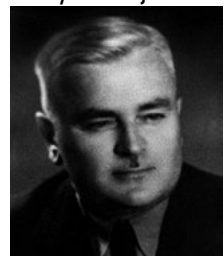
(ur. 28.08.1937 w Nowym Targu) współzałożyciel NSZZ „Solidarność” w Nowotarskich Zakładach Przemysłu Skórzanego. Pomimo oporu, stawianego przez Związek Zawodowy Pracowników Przemysłu Włókienniczego Obuwniczego i Skórzanego, grupa pracowników, zebrana przez Gołczyńskiego, 15 października 1980 doprowadziła do zebrania się ponad stu dwudziestu delegatów założy i utworzenia „S” na terenie kombinatu. W 1981 członek Prezydium KZ”S”. Po 13 XII 1981 odmówił podpisania oświadczenia o zaniechaniu działalności związkowej. Drukował i kolportował prasę niezależną, m. in. nowotarskiego „Janosika”. Aresztowany 6.07.1984 w związku z kolportażem na terenie woj. nowosądeckiego ulotek i wydawnictw drugiego obiegu. Prokuratora prowadziła przeciwko niemu postępowanie jako podejrzanemu o kontynuowanie działalności w zawieszonym związku NSZZ „Solidarność”. 26.07.1984 zwolniony na mocy amnestii. W marcu 2002 wybrany przewodniczącym Komisji Międzyzakładowej „S” przy delegaturze ZR w Nowym Targu. Absolwent Zasadniczej Szkoły Mechanicznej w Nowym Targu, w NZPS pracował jako ślusarz. Od 2002 na emeryturze. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2008).

Janina Gościej

(ur. 15.12.1942 w Warszawie) absolwentka filologii polskiej UJ, nauczycielka języka polskiego. Od 1980 przewodnicząca Międzyszkolnej Komisji Zakładowej „S” Pracowników Oświaty i Wychowania Zakopanego i Podtatrza, członek Prezydium Miejskiej KK„S” w tym mieście. Członek Prezydium ZR „S”. Współorganizatorka Duszpasterstwa Nauczycieli w przy kościele oo. Bernardynów Zakopanem. 31 XII 1981 internowana, zwolniona 21 III 1982. Dołączyła do nielegalnych struktur nauczycielskiej „S” w Zakopanem, przewodniczyła Tymczasowej Komisji Międzyzakładowej „S”. Prowadziła stały punkt kolportażowy wydawnictw podziemnych. Przewodnicząca KO „S” w Zakopanem. W 1989 przewodniczyła MKK NSZZ „S” w tym mieście. W 1990 wybrana do ZR „S” Małopolska. W latach 1990–1994 kurator oświaty i wychowania woj. nowosądeckiego. Senator RP II kadencji z listy „S”. W 1993 współorganizowała struktury Partii Konserwatywnej w Nowym Sączu. Od 1995 do 2000 w Stowarzyszeniu Rodzin Katolickich. 1996–2000 dyr. Katolickiej Szkoły Podstawowej w Zakopanem. W 1996 założyła zespół szkół, w którym pełniła funkcję dyrektora. Odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (2011), Krzyżem Wolności i Solidarności (2016).

Władysław Hajnos

(ur. 31.10.1912 r. w Pyzówce, zm. 16 maja 1993 r. w Nowym Targu), prawnik. Od 1943 członek konspiracyjnej „piątki”, tj. kierownictwa Powiatowego Stronnictwa Ludowego „ROCh” (Ruch Oporu Chłopów), potem jego komendant. Po 1945 sekretarz Powiatowego Zarządu PSL w Nowym Targu - partii kontynuującej tradycję przedwojennego SL oraz SL „ROCh” z okresu okupacji. Aparat represji PRL rozpracowywał go przynajmniej do 1974r. Działacz nowotarskiego Oddziału Związku Podhalan. Współorganizator Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność Wiejska” Podhala, Spisza i Orawy, po marcu 1981 lider. Na jego forum przypominał program przedwojennego ruchu ludowego, szczególnie agraryzm. Założył 107 Kół Solidarności Wiejskiej. Po 13 grudnia 1981 działalność konspiracyjna, współpraca z nielegalnie wydawanymi Zeszytami Związkowymi. Organizował we własnym domu wypoczynek osobom zwolnionym z internowania. Organizował i prowadził niedzielne kursy Uniwersytetu Ludowego w Ludźmierzu. Współtwórca Podhalańskiej Fundacji im. Mirosława Dzielskiego na rzecz inspirowania prywatnej działalności gospodarczej. Za swoje zasługi w czasie okupacji hitlerowskiej odznaczony Krzyżem Virtuti Militari.

Stanisław Ludzia

(ur. 02.01.1947 w Ostrowsku) Począwszy od 1982 roku ukrywał pozostającego na nielegalnej stopie działacza MKS Kraków - Roberta Kaczmarka, co umożliwiło prace organizacyjne i redakcyjne nad Kroniką Małopolską. Udostępniane przez niego lokale we wsi Ostrowsko, a także szalas w górach umożliwiały organizowanie spotkań działaczy NSZZ „Solidarność” po jego zdelegalizowaniu. 17 października 1982 roku w jego domu ukonstytuował się Międzydzielnicowy Komitet Strajkowy,

przekształcony 29 grudnia 1982 roku w Międzydzielnicowy Komitet Solidarności MKS Kraków. Również w Ostrowsku, dzięki jego pomocy odbyło się zebranie Regionalnego Komitetu Solidarności Małopolska (RKS) ukonstytuowanego po zatrzymaniu przewodniczącego Regionalnej Komisji Wykonawczej Władysława Hardka. Działacz NSZZ RI na Podhalu, kolporter prasy, organizator miejsc odpoczynku dla osób zwolnionych z więzienia i internowania. Uczestnik organizowanego przez „S” akcji bojkotu wyborów do Rad Narodowych w 1984 roku, poprzez zaangażowanie mieszkańców do rozwieszania stosowanych afiszy. Odznaczony Krzyżem Wolności i Solidarności (2019).

Jerzy Józef Mrocza

(ur. 14.10.1934 w Krakowie, zm. 06.08.2005 w Nowym Targu) psychiatra. W NSZZ „S” od 1980 r. Wiceprzewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” przy ZOZ w Nowym Targu, członek Miejskiej Komisji Koordynacyjnej tamże. 13 grudnia 1981 internowany w Załężu; zwolniony 15 lutego 1982 r. Po wyjściu z więzienia kontakty z działaczami „Solidarności Wiejskiej”, udział w przygotowaniu pisma „Janosik”, wydawanego przez podziemne struktury „Solidarności” na Podhalu. W 1989, jako członek nowotarskiego KO, wybrany na delegata do wojewódzkiego KO w Nowym Sączu. W latach 1989-1990 przewodniczący KZ. Delegat na WZD RM (1989-1992); członek ZRM (1990) jak też delegat Małopolskiej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „S” na Zjazd Krajowy Komisji Koordynacyjnej Służby Zdrowia NSZZ „S” w 1990. Przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego BBWR w Nowym Sączu i członek-założyciel AWS w województwie nowosądeckim (1996). W latach 1994-1998 przewodniczący Rady Miasta Nowy Targ, a od 2002 do 2005 radny Rady Powiatu. Medal prof. Józefa Bogusza (Polskie Towarzystwo Lekarskie, 2005), Medal 650-lecia Nowego Targu (1996), Medal „Za szczególne zasługi dla miasta Nowego Targu” (2000) i Złota odznaka za opiekę nad zabytkami (2001).

Władysław Obrochta

(z domu Strama, ur. 20.10.1940 w Maruszynie), absolwentka Pedagogiki na UJ (1965). Od 1980 w „S”, współzałożycielka Międzyszkolnego Komitetu Organizacyjnego NSZZ „S” w Zakopanem. Wiceprzewodnicząca Międzyszkolnej KZ „S” Pracowników Oświaty i Wychowania Zakopanego i Podtatrza. W 1981 delegat na I WZD Regionu Małopolska w Tarnowie. 28 XII 1981- 29 IV 1982 internowana w Gołdapi. Kolporterka podziemnych wydawnictw. Członkini zespołu redakcyjnego informatora powstającego na podstawie nasytucha Radia Wolna Europa. Współorganizatorka mszy za Ojczyznę. W 1989 wybrana do Komisji Międzyzakładowej „S” Pracowników Oświaty w Zakopanem, od 1992 jej przewodnicząca. W latach 1992-2006 delegat na WZD Regionu Małopolska, 1992-2000

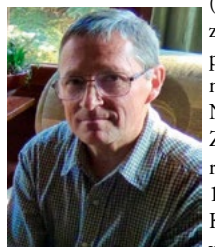
delegat na KZD. Założycielka i do 2002 przewodnicząca Tatrzańskej Fundacji Pomocy Społecznej. Organizatorka spotkań z młodzieżą na temat historii NSZZ „S”. Wychowawczyni, nauczycielka i bibliotekarz m.in. w Zespole Szkół Hotelarско-Turystycznych w Zakopanem. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2009), Srebrna Odznaka Zasłużonych dla Ziemi Krakowskiej (1978), Srebrna Odznaka PTTK (1980), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1998).

Bolesław Ozorowski

(ur. 17.10.1930 w Chodorowie, zm. 27.12.2010 w Nowym Targu) od 1980 działacz NSZZ „Solidarność”. Inicjator i współzałożyciel Komisji Zakładowej „S” w ZOZ w Nowym Targu, w której pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej. Po ogłoszeniu stanu wojennego współpracę ze strukturami podziemnymi zdelegalizowanej „Solidarności”, stały kolporter pism i książek niezależnych. Organizator pomocy dla rodzin internowanych z Nowego Targu i Zakopanego. Współzałożyciel nowotarskiego KO w 1989, współorganizator częściowo wolnych wyborów parlamentarnych, w 1990 pierwszych wyborów samorządowych w Nowym Targu. W latach 1980-1989 uczestniczył w pracach Klubu Inteligencji Katolickiej w Nowym Targu, organizującego wykłady ludzi „drugiego obiegu” w ramach corocznego Tygodnia Kultury Katolickiej przy parafii NSPJ w Nowym Targu.

Ryszard Postawka

(ur. 26.12.1953) współzałożyciel powołanego 14 października 1980 r. Komitetu Założycielskiego NSZZ „S” w Nowotarskich Zakładach Przemysłu Skórzanego. W latach 1980-1981 członek Prezydium KZ „S”. W lipcu 1981 wybrany na delegata WZD RM w Tarnowie. W 1981 przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Samorządu Pracowniczego w NZPS Podhale. 13 grudnia 1981- 25 listopada 1982 internowany w Załężu. Przez kolejne lata SB utrudniała mu znalezienie jakiegokolwiek zatrudnienia. Organizator wczasów dla represjonowanych i ich rodzin oraz innych form pomocy. W 1984 po przeszkaniu w jego domu zatrzymany na 48 godz. W 1989 członek Komitetu Obywatelskiego nowotarsko-nowosądeckiego oraz przewodniczący KO Gminy Krościenko. Radny Gminy Krościenko (1994-1998), potem przewodniczący Rady Gminy, przez kolejne 4 lata radny powiatu nowotarskiego (1998-2002). W 1989 roku zakłada niezależne pismo „Most” w Krościenku. Ukończył Wydział Mechaniczny Politechniki Krakowskiej, Studium Pedagogiczne przy IKN ODN w Nowym Sączu, studia podyplomowe z zakresu przedsiębiorczości na Akademii Pedagogicznej w Krakowie. Krzyż Wolności i Solidarności (2015), Medal im. KEN (2006), Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2009).

Hanna Rayska-Grzesiak

(ur. 03.05.1932 w Nowym Targu, zm. 27.08.2002 w Nowym Targu) lekarz. W sierpniu 1980 współtwórcza i członek władz NSZZ „Solidarność” w Zespole Opieki Zdrowotnej w Nowym Targu.

W 1989 roku w Komitecie Obywatelskim. Zbierała podpisy potrzebne do rejestracji list kandydatów OKW, uczestniczyła w przygotowywaniu akcji plakatowania miasta przed wyborami a także zorganizowaniu ponad 40 spotkań z kandydatami na posłów i senatorów - na terenie Podhala, Orawy i Spisza. Mąż zaufania w komisji wyborczej w Dębnie Podhalańskim. W ramach działalności KO prowadziła komisję charytatywną, zajmującą się pomocą dzieciom z rodzin wielodzietnych. Członek zespołów redakcyjnych „Podhala”, „Nowego Podhala”, „Z Miasta”. Dla „Almanachu Nowotarskiego” opracowała sylwetki wielu wybitnych nowotarzan. Autorka ciętych, dowcipnych tekstów do politycznej Szopki Noworocznej wystawionej na nowotarskim rynku w lutym 1990 r. Z listy KO wybrana radną I kadencji Rady Miasta Nowy Targ w latach 1990-1994. Uczestniczka kongresu założycielskiego Unii Demokratycznej. Od 1994 sekretarz Koła UD, potem członek Rady Regionalnej Małopolskiej Unii Wolności. Medal Pamiątkowy Miasta Nowego Targu (1995).

Aleksander Rogoda

(ur. 3.06.1957 w Wieliczce) współtwórcza struktury nielegalnego NSZZ „Solidarność” w Elektrociepłowni Łęg, Elbudzie, Armaturze i Elektrowni Skawina. Drukarz i kolporter Kroniki Małopolskiej, jeden z łączników MKS Kraków ze strukturami w Nowym Sączu i Tarnowie. Współorganizator spotkania MKS Kraków z przedstawicielami Sekcji Energetyki CFDT z Francji. Zawoził krakowską „bibułę” do Warszawy, stamtąd przywoził Tygodnik Mazowsze. Podczas jednej z takich podróży doszło do wypadku, w trakcie którego doznał poważnego uszczerbku na zdrowiu i tylko dzięki szybkiej interwencji ś.p. dr Jacka Marchewczyka (współpracującego z opozycją ortopedy) uniknął hospitalizacji w szpitalu więziennym i tym samym konsekwencji takiego „leczenia”. W sierpniu 1987, w trakcie przewożenia z Warszawy offsetowej maszyny drukarskiej (podarowanej dla MKS Kraków przez CFDT) zatrzymany przez MO. Przetrzymany w areszcie przy ul. Mogiłskiej, kara grzywny od Kolegium do Spraw wykroczeń. Uczestnik akcji Komin, polegającej na wywieszeniu 30-metrowej flagi z okazji pielgrzymki Jana Pawła II do Polski. Z wykształcenia energetyk, obecnie kierowca. Krzyż Wolności i Solidarności (2019).

Stanisław Stasik

(ur. 23.01.1938 w Stasikówce) Od 1982 roku ukrywał działacza MKS Kraków – Roberta Kaczmarka, a także jego łączników. Udzielał lokalu na prowadzenie działalności redakcyjnej dla Kroniki Małopolskiej i Biuletynu Małopolskiego. Czynnemu uczestniczył w działalności NSZZ RI na Podhalu, kolportował prasę, udostępniał pomieszczeń, organizował miejsca odpoczynku dla osób zwolnionych z więzienia i internowania. Podjął konkretne działania mające na celu zachęcenie mieszkańców Stasikówki do nieuczestniczenia w wyborach – w ramach organizowanej przez podziemną NSZZ „S” akcji bojkotu wyborów do Rad Narodowych w 1984 roku. W dniu wyborów zorganizował pielgrzymkę do Kaplicy na Wiktorówkach (Polana Rusinowa w Tatrach) w której uczestniczyło kilkudziesięciu mieszkańców Stasikówki. Odznaczony Krzyżem Wolności i Solidarności (2019).

„SOLIDARNOŚĆ” NA PODHALU

Już 8 października 1980 roku, czyli zaledwie pięć tygodni po podpisaniu porozumień sierpniowych, w Nowym Targu powołano Komisję Koordynacyjną NSZZ „Solidarność”. Również po ogłoszeniu stanu wojennego mieszkańcy Podhala nie zwlekali z organizowaniem własnej „kospiry” jak też z udzielaniem wszechstronnej pomocy podziemnym strukturom opozycji zarówno krakowskiej jak też z innych regionów kraju.

15 października 1980, związek powstał w Nowotarskich Zakładach Przemysłu Skórzanego. Tam też działał najprężniej. Obok Ś.p. Władysława Skalskiego - który jego bogatą historię utrwalił na łamach wydanej w 2005 roku książki - znaczący udział w nadawaniu mu konkretnego kształtu mieli Stanisław Gołczyński oraz Ryszard Postawka.

Szybko zorganizowali się też pracownicy służby zdrowia, skupieni głównie wokół nowotarskiego szpitala. Roman Dzioboń, Bolesław Ozorowski, Zofia Fryźlewicz, Jerzy Mrocza, Hanna Rayska-Grzesiak – to m.inn dzięki nim korytarze podhalańskiej lecznicy zaczęły przekształcać się w korytarze solidarności.

Czasu nie marnowali też nauczyciele. W Zakopanem już w październiku 1980 do działania powołał „S” Pracowników Oświaty i Wychowania, kierowaną m.in. przez Janinę Gościej oraz Władysławę Obrochtę.

„Smutny”, tj. Władysław Hajnos - w czasie II-ej wojny światowej współpracownik Józefa Kurasia „Ognia” – wkrótce po powstaniu „Solidarności” współorganizował Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność Wiejską”. W rezultacie już 22 lutego 1981r, w obecności ok. 2 tys. rolników - w 135 rocznicę Powstania Chochołowskiego - odbył się w Ludźmierzu I Zjazd „SW” Podhala, Spisza i Orawy. W trakcie obrad Jan Antoń, uczestnik Strajku Chłopskiego w Rzeszowie, wygłosił płomienne przemówienie. Odwołał się m. in. do encykliki Jana XXIII Mater et Magistra, stwierdzając: „[...]rolnicy powinni być twórcami i przewodnikami rozwoju gospodarczego, wzrostu kultury duchowej oraz postępu społecznego wsi”.

Ważną datą dla formowania się podhalańskiej „Solidarności” był 19 lipca 1981. W tym dniu w Nowym Targu powstała Delegatura Zarządu Regionu NSZZ „S” Małopolska, której jednym z zadań było koordynowanie działań licznych, rozproszonych inicjatyw. Istotną w tym rolę jak też w kształtowaniu się całego niezależnego ruchu związkowego w regionie odegrało pismo „Solidarność Podhala”, którego redaktorem naczelnym był Jan Paluch a jednym z dziennikarzy Piotr Chodorowicz.

13 XII 1981, ogłoszenie stanu wojennego – jedna z najbardziej dramatycznych dat w najnowszej historii Polski. Dla komunistycznych władz pierwszym krokiem do zdławienia NSZZ „Solidarność” miało być pozbawienie wolności najbardziej aktywnych jej działaczy. Internowanych zostało 17 nowotarzan, wśród nich Jerzy

Mrocza, Robert Ozorowski Ryszard Postawka i 10 zakopiańczyków, m.inn Janina Gościej i Władysława Obrochta.

Łączniczki Anna Mucha (obecnie Bartnik) Dorota Stec (obecnie Stec-Fus), Helena Migala, Robert Kaczmarek (od prawej), Tadeusz Syryjczyk. Gliczarów, 1982r.

Konspiracja po krakowsku, czyli bez górali nie damy rady

Po otrząśnięciu się z pierwszego szoku, członkowie nielegalnej już wówczas „S” przystąpili do budowania konspiracyjnych sieci na wszystkich szczeblach. Wkrótce powstała pilna potrzeba przygotowania kryjówek dla działaczy ściganych przez bezpiekę. Robert Kaczmarek, który po ucieczce ze Szpitala Uniwersyteckiego (dokąd przewieziono go z więzienia) przystąpił do tworzenia podziemnych struktur krakowskiej i małopolskiej „Solidarności”, za naturalne miejsce, w którym mógł bezpiecznie się ukrywać i równocześnie koordynować działalność, uznał Podhale. Jego przyjaciel Piotr Jasiński z Murzasichla z pomocą górali z „Solidarności” przygotował mieszkania – m.in. w Ostrowsku, Gliczarowie, na Stasikówce, w Białce, Bukowinie, Kościelisku, Jurgowie, na Stołowym, Małym Cichym – dla działaczy różnych struktur z Krakowa i Regionu. Górale okazali wytrwali i szczerzy, czasem oddawali całe domy, a przez lata działalności nie doszło do ani jednej wpadki.

17 października 1982 roku, w niewykończonym jeszcze domu Stanisława Ludzi na uboczu Ostrowska ukonstytuował się Międzydzielnicowy Komitet Strajkowy, przekształcony 29 grudnia 1982 roku w Międzydzielnicowy

Komitet Solidarności MKS Kraków. Również w Ostrowsku, przy pomocy Ludzi, odbyło się organizowane m.inn. przez Tadeusza Syryjczyka zebranie Regionalnego Komitetu Solidarności Małopolska (RKS) powołanego po zatrzymaniu przewodniczącego Regionalnej Komisji Wykonawczej Władysława Hardka.

Dzięki m.inn. Stanisławowi Ludzia, Stanisławowi Skupieniowi z Gliczarowa i Stanisławowi Stasikowi ze Stasikówki powstała baza lokalowa dla kierownictwa MKS Kraków. W ich domach bądź innych wskazanych przez nich lokalach ukrywał się wciąż poszukiwany Kaczmarek, odbywały się zebrania MKS oraz redakcji Kroniki Małopolskiej, tam też najczęściej były przygotowywane kolejne jej numery. Tadeusz Syryjczyk wspomina, że u Stasika powstała większość jego publikacji w Kronice Małopolskiej i w Biuletynie Małopolskim. Skupień zapewniał ponadto pomieszczenia magazynowe dla materiałów związkowych i niepodległościowych oraz do nagrywania na taśmach pieśni patriotycznych.

Trzeba też wymienić Antoninę i Jana Lassaków z Furmanowej k. Zakopanego, którzy przez miesiące ukrywali Dorotę Stec (obecnie Stec-Fus) oraz udostępnili swój dom na zebranie MKS.

Latem 1984 roku w Gliczarowie, w stodole Stasika koło domu Skupnia, odbyło się spotkanie przedstawicieli RKS z przedstawicielami CFDC z Francji. Małopolscy działacze, zabiegający u francuskich związkowców o pomoc logistyczną, zaprezentowali

im wtedy kilkadziesiąt tytułów podziemnej prasy wydawanej w naszym regionie.

Akcja organizowania miejsc odpoczynku dla osób zwolnionych z więzienia i internowania – to kolejny, szeroki obszar aktywności mieszkańców Podhala. Akcja ta, odbywająca się zasadniczo jawnie, miała też wymiar symboliczny – okazania solidarności z represjonowanymi. Na skalę ogólnokrajową rozkręciła ją Śp. Barbara Kojer. Uczestniczyło w niej bardzo wielu górali, także wymienieni w tym artykule. W samej tylko Stasikówce zwolnieni z więzień „dochodzili do siebie” w kilku domach. Górale oferowali swe mieszkania wykorzystując osobiste kontakty bądź z pomocą zaprzyjaźnionych proboszczów i krakowskiej Kurii. I prawie nigdy się nie bali, bo „hardzi górale zawsze byli przywiązani do ślebody, czyli wolności.”

*

Tekst jest ledwie próbą naszkicowania jedynie niektórych form wspierania przez górali konspiracji w stanie wojennym. Nie szczędzili ofiarności nie tylko wobec małopolskich działaczy i struktur, ale pomocy nie odmawiali też opozycjonistom z innych rejonów kraju. Ten obszerny i bardzo ważny w naszej najnowszej historii temat winien doczekać się szerszego zbadania i udokumentowania.

Dorota Stec-Fus